

MÉSZÁROSOK ÉS HENTESEK LAPJA

HUSIPARI, ZSIRADÉK- ÉS ÁLLATKERESKEDELMI, ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI SZAKLAP

A BUDAPESTI MÉSZÁROS-IPARTESTÜLET, A BUDAPESTI MÉSZÁROSOK FAGGYUÉRTÉKESÍTŐ SZÖVETKEZETE, A BUDAPESTI MÉSZÁROSOK BŐRÉRTÉKESÍTŐ SZÖVETKEZETE, VALAMINT A VIDÉKI MÉSZÁROS ÉS HENTES SZAKIPARTÁRSULATOK ÉS IPARTESTÜLETI SZAKOSZTÁLYOK HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden pénteken.

Előfizetési ár: az Állatkereskedelmi Újsággal, Az Asszony Lapjával és a Husipari és Állatforgalmi Évkönyvvel együtt egész évre 16 korona, félévre 8 korona.

Egyes szám ára 1 korona.

Alapította: SAS ÁRMIN.

Felelős szerkesztő: KOMÁROMI SÁNDOR.

Társszerkesztő: RÓNA LAJOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

VIII. ker., József-körút 9. szám.

Hirdetések milliméterszámitással díjszabás szerint.

TELEFON: József 535.

Bármely közleményünket csak a forrás teljes megnevezésével engedjük meg lenyomatni.

A hűtő-ügy.

A minap irtunk azokról a fél munkákról, amiket a fővárosnál terveztek. A fél munkák ugyan nem maradnak el, — mert hiszen hova lenne akkor a tekintély, ha ilyesmikkel való állandó kompromittálása nem bizonyítaná, hogy van; de azért valami mégis készül: ut aliquid fecisse videtur, hogy t. i. a cselekvés látszata meglegyen. A valami, ami készül, a marha-közvágóhídi jég-hűtők beszüntetése és a mesterséges hűtő megteremtése. Ennek ellenértékeül azonban azt a súlyos áldozatot követelik a husipartól, hogy a husvásárnak a marha-közvágóhidra való kihelyezésétől tekintsen el, viselje tovább is a központi vásárcsarnok husvásárjának kockázatait, nagyobb üzemi terheit és a milliós telekkisajátításokból folyó, nyilván még a mainál is magasabb használati díjait. Persze a marha-közvágóhídi mesterséges hűtő igénybevétele sem lesz ingyenes. Az átalakítás és az üzembentartás, ezt mindenki kitalálhatja, pénzbe kerül s ennek fedezetéről gondoskodni kell; de a pénzen túl az a kiszámíthatatlan nagy áldozat, hogy a szanaszét tépkedett husvásár nem mozdul a helyéről, sőt azon a címen, hogy a télen még megmentőnek és *ideiglenes* hajléknak vitatott új bódéból visszatelepítik a központi épületébe, még új terheket is rá fognak sózni azért, mert a központi vásárcsarnoki hűtőt újra reparálni és kibővíteni fogják. Szóval itt újra egy egészen érthetetlen közéletelési politika lendült meg. Nagy summákat készülnék beledömpökölni a központi vásárcsarnoki hűtőbe, noha a központi vásárcsarnoki hűtő átalakítása és kibővítése egy oly husvásár számára, amelynek állítólag kifelé áll a rúdja, s amely ma is nem csak volna, de lehetne is a mesterséges hűtővel felszerelni tervezett marha-közvágóhídon elhelyezhető — igazán fölösleges.

Nem akarjuk alkalmazni azt a német példaszót, amely megállapítja, hogy bizonyos megnevezni nem kívánt esetekben az istenek is elveszítik a jogukat; de mégis le kell szögeznünk a tény, hogyha már a főváros közéletelési ügyosztálya valami kis jóra ráfanyalódik, azt is úgy teszi, hogy alig van benne köszönet. Mert a marha-közvágóhídi mesterséges hűtő kétségtelenül jó dolog, akár ideiglenesnek tervezik, akár nem; de a görösös ragászkodás ahhoz, hogy a husvásár a termelés helyével kontaktusba hozható és hatása a centralizálás folytán az élőállatvásárra kifejezhető ne

legyen: indokolatlan, sőt képtelen törekvés. Nem mentsége, de még csak enyhítő körülménynek is alig tekinthető az, hogy a központi vásárcsarnoki hűtőt kibővíteni és javítani akarják. Ez bizonyára jól megfizetendő némi kedvezmény, vagy előny lehet a huskereskedők számára, de sem nem kedvezmény, sem nem előny a főváros husélelmezése szempontjából. Pedig első sorban a husélelmezés számára kell előnyöket és kedvezményeket biztosítani. Ha ezek meg vannak, ezek mellett a huskereskedők is megtalálják számadataikat.

A városházán nem így gondolkoznak. A sok érdek között, ami ott ütközik, tojás-táncot jár a józan ész és éppen abba a tojásba tapos bele, amire a legjobban kellene s talán akarna is vigyázni.

Diktum-faktum, a központi vásárcsarnoknak 507 m² alapterületű mesterséges hűtőjét, amiből, úgy ahogy, ma csak 330 m² használható ki, úgy fogják átalakítani és kibővíteni, hogy abból 680 m² legyen tényleg hűtésre igénybevehető. Ez mindenesetre oly kvantum, amely a központi vásárcsarnoknak a szerb és román kontingenssel fokozott husforgalmát is képes befogadni, mert hiszen egy kvadratméter hűtő-alapterületen az újabb beosztások szerint rendszerint másfél métermázs, vagyis 680 m² alapterületen 1020 mm. hus konzerválható. Addig, míg e nagyobb méretű kibővítés elkészül, egyelőre, ideiglenes átalakítással, úgy bővítik ki a központi vásárcsarnoknak hűtőjét, hogy abban még 60 mm-nyi, tehát mintegy másfél waggonyi hus legyen elhelyezhető. Ez az ideiglenes kibővítés akceptálható, de a végleges, a nagyobb fölösleges.

Fölszemes azért, mert a marha-közvágóhídi mesterséges hűtőt 1880 m² alapterületűnek tervezik, holott a mai jég-hűtőkben csak 700 m² alapterület áll rendelkezésre. Vagyis a helyzet az, hogy a jövőben a marha-közvágóhídi mesterséges hűtő majdnem kétszer akkora lesz, mint ma a vágóhídi jég-hűtők és a központi vásárcsarnok mesterséges hűtőjének kihasználható területe együttvéve. Nem tudjuk megállapítani, hogy a marha-közvágóhídi tervezett mesterséges hűtőknek 1880 m²-nyi alapterülete mind hűtőterület lesz-e, avagy annak egy harmadrésze utakra és előhűtőkül vétezt-e számba; de ha így kalkulálunk is, vagyis ha az alapterület egy harmadát leszámítjuk a közlekedő utakra és az előhűtőre, még akkor is, nem ugyan 3200 mm., mint kon-

templáltatik, de az előhűtővel együtt mintegy 2000—2200 mm. hus látszik elhelyezhetőnek a marha-közvágóhidra tervezett új mesterséges hűtőkben. Tekintetbe véve már most azt, hogy Budapestnek évi marha, borju, birka, bárány stb. szükséglete 320,000 mm., jó két napi teljes mészáros-áru szükséglete akkor is elhelyezhetőnek látszik a mesterséges hűtőben, ha a napi szükségletből az üzletekben semmi sincs. Mivel azonban a napi szükséglet — s rendszeren ennél több is — az üzletekben kéznél van, világos, hogy a tervezett méretű marha-közvágóhídi mesterséges hűtő mellett, még akkor is, ha a központi vásárcsarnok hűtőjét és a hűtőházi raktárakat nem vesszük számba, a fővárosnak három napra való mészárosáru szükséglete biztosítható és konzerválható. Ha a közlekedő utakra a fülkerendszer redukálásával kevesebb területet szánunk és ha a hűtő alapterületét egyébként is nagyobb megterheléssel — duplán alkalmazott fogásokkal — használjuk ki, akkor még egy napi szükségletet lehet a mesterséges hűtőkbe beszorítani, úgy hogy egyszerre három napi anyag lehet benne.

A hussal való spekulálásra a marha-közvágóhídi mesterséges hűtőt így csak azok fogják ugyan kihasználni tudni, akik elegendő nagyméretű hűtőfülkével fognak rendelkezni; de a marha-közvágóhídi mesterséges hűtő nem a spekláció, hanem a normális szükségletek számára készül s ennél fogva csak ezekkel vethet számot. Ezekkel a normális szükségletekkel azonban minden eshetőségre számolnia kell. Arra természetesen gondolni sem lehet, hogy minden budapesti mészáros, akár vágat, akár nem, a marha-közvágóhídi hűtőben külön fülkét kapjon. Erre természetesen nem 1880 m² alapterület, hanem legalább is kétszer annyi kellene. De még a vágató mesterek sem igényelhetnek mind külön fülkét, először, mert nem mindenik vágató mesternek van annyi fölösleges husa, hogy azzal egy fülke területét kitölthetné és kihasználhatná, másodszor meg azért nem, mert az általános fülke-rendszer mellett is több hűtő-alapterület, nagyobb befektetés kellene és természetesen a hűtő üzemköltsége is emelkednék, tehát igénybevétele drágulna. Ezzel jó előre tisztába kell jönni és nem szabad arra az álláspontra helyezkedni, ami tizennyolc és tiz évvel ezelőtt már kétszer megakasztotta a mesterséges hűtő létesítését.

1896-ban és 1904-ben a fizetésen akadt meg a mesterséges hűtő ügye. A mészárosok új terhet láttak csak benne ahelyett, hogy előnyeiket is mérlegelték volna. Pedig minden előny bizonyos ellenszolgáltatásba kerül.

Hogy mik egy mesterséges hűtő előnyei, azt talán ma már nem kell oly nagy nyomatékkal hangsúlyozni, mint a múltban. Egy és két évtized alatt sokat tanultak, sokat tapasztaltak a mészárosok, megismerték a mesterséges hűtő előnyeiket s éppen azért sürgetik. A legtöbben mindenesetre csak annyit látnak, hogy a jó mesterséges hűtőben tovább és jobban lehet a húst tartani, mint a jég-hűtőben, melynek tuledves levegője és lecsapódó vízpárái elnyálkásítják és a gombatenyésztésre különösen alkalmassá teszik a hús-felületeket. Arra már kevesebben gondolnak, hogy a jó hűtőben a hus megérik, tehát ízletesebb és puhább lesz, s hogy a hűtőbe helyezett hus nem romlik, nem veszít oly mértékben a súlyából, mint az élő marha, amelyet mindenféle fer-

tőzésnek és kockázatnak kitéve szokatlan takarmányon kell tartani. Pedig a takarmány, az istállózás és sokszor a gondozás is pénzbe kerül. Bizonyára sokan tudják, vagy emlékszenek rája a próbavágásokból, hogy a budapesti vétel és a levágás előtt talált súlyok között a marhánál 25—30 kg. differencia merült föl, aminek egy része a mesterséges hűtő révén megmenthető. De azokról az előnyökről sem szabad megfeledkezni, amelyek az ugynevezett „jó“, vagy olcsóbb vásárokkal kapcsolatban a tulkinálatból állanak elő. Ilyenkor az áru, még oly esetekben is, amikor a vágás záros határidőhöz van kötve, megvehető és a mesterséges hűtőben levágott állapotban a záros határidőn túl is eltartható. Ugyancsak nevezetes könnyebbség lehet az, hogy az ugynevezett egy borsókás marhák, amelyek ma párolóba, vagy hatóságai husszékbe utaltatnak, a mesterséges hűtőben való 21 napi tartás után szabad forgalomba bocsájtathatók. Nemkülönb, akinek fülkéje van, heteken át a mesterséges hűtőben tarthatja azokat a húsfeleségeket, melyeknek a fogyasztása szezonszerű, vagy alkalomhoz kötött. De arról sem szabad elfeledkezni, hogy a beraktározott árura az állatvásárpénztártól, esetleg más oldalról előleget is lehet kapni, ha ez az üzletág valami úton-módon rendeztetik. Szóval, ha valaki vásári tulkinálat esetén forgó tőkéjét egészen leköti, vagy hitelét kimeríti is, még mindig találhat módot arra, hogy egy esetleg jelentkező jó konjunkturát kihasználjon.

Mindezekből megállapítható, hogy a mesterséges hűtővel egy egész sereg mindenféle rendű és rangu haszon járhat, arra nézve, aki azokat keresi és meg is tudja találni. De természetesen az ily kalkulációkon alapuló, szélesebb látókört föltételező hasznokon kívül általánosak és föltétlenül beállók is vannak, nevezetesen azok, melyeket az előző ki-kezdés elején említettünk, s amelyekről általában mindenki tud.

Mivel e hasznok csak úgy, mint a kalkuláción alapuló, csak a mesterséges hűtő révén állhatnak elő s mivel a mesterséges hűtő nyilván egy millió vagy még ennél is több új befektetést és karbantartása meg üzemben tartása is sokkal nagyobb költségeket fog okozni, mint a mai jég-hűtő: természetes törekvés lesz a város részéről, hogy a mesterséges hűtő munkába állítása idején ennek igénybevételéért külön díjakat fog igényelni. Mivel azonban külön díjakat a 44400/1911. F. M. rendelet 3. pontjának 5 bekezdése szerint a főváros a hűtőért nem szedhet, nyilván újra fogja a vágóhid használati díjakat megállapítani, még pedig úgy, hogy azokban a mesterséges hűtő befektetési tőkéjének és üzemköltségeinek terhei is kifejezésre jussanak.

Ez — előre tudjuk a múltból — igen kényes pont lesz. Sokan azt fogják mondani, hogy minek fizessenek ők a mesterséges hűtő címén magasabb díjakat, amikor ők a hűtőt igénybe nem veszik, másoknak meg, mintha hallanók, az lesz az ellenvetésük, hogy ők, akik esetleg egy-két napig veszik csak igénybe a mesterséges hűtőt, miért fizetnének a hűtő-használat címén akkora vágódíjat, mint azok, akik két-három, vagy még több hétig is a mesterséges hűtőben konzerválják kisebb-nagyobb huskészletüket.

Ennek a kérdésnek a megoldásánál mindenesetre nagy óvatossággal kell eljárni. Azt az ellenvetést, hogy X. vagy

Y. vágó-mészáros a vágóhídi mesterséges hűtőt nem veszi igénybe, kisebb vágódíj fizetésére jogalapul sehol sem fogadták el, ellenben azokkal szemben, akik ebből előnyt akartak szerezni, azt a rendszabályt léptették életbe, hogy 24 órás hűtés nélkül a húst forgalomba hozni, ill. kimérni nem engedik. Azon az alapon, hogy valaki nem veszi igénybe a mesterséges hűtőt, tényleg előnyt adni senkinek sem lehet, mert a hűtő mindenkinek a rendelkezésére áll, épp úgy, mint az utcakövezet, a csatornázás, a vízvezeték, a közvilágítás, aminek beszerzésére és karbantartására az adókból sok millió korona fogyott és fogy el. A városi pótdókat stb. részben erre használják föl, de azért azon a címen, hogy egyik-másik fővárosi lakos nem használja az egyik vagy másik közintézményt, nem mondhatja és nem kívánhatja, hogy a pótdóját szállítsák le. Így van ez a mesterséges hűtővel is. Azt az összes vágó-mészárosok áruja számára építik és tartják fenn, s ha valaki nem használja, az csak az ő mulasztása, nem pedig a többi mészárosé.

De másként áll a dolog a hűtőfülkékkel. A hűtőfülke az már területet köt le, még pedig oly módon, hogy azt senki más nem használhatja, csak az, akinél a kulcsa van. A hűtőfülkét az igénybevevője, a házirend határain belül, tetszésszerűen időre használhatja, tehát esetleg úgy is, hogy másokat hasonló kedvezménytől, melyért szívesen fizetnének, megfoszt. A hűtőfülkéért tehát külön díjat szedni is jogos lehet. Vagyis attól, aki a mesterséges hűtőnek egy bizonyos területét egészen a maga részére kívánja lekötni, nem elég, ha csak a vágódíjba betudott általános hűtődíjat rója le, hanem tőle a fülke területének nagysága szerint természetesen külön fülkedíjat is követelhetnek.

Azt hisszük, ez a mészárosok körében sem vitás, csak éppen attól félnek mindkét csoportban, hogy a díjak a kelletténél magasabbak lesznek.

Tájékozásul megjegyezzük, hogy a német városokban a vágóhídi mesterséges hűtőkben lehet horgokat, vagy hűtőterületeket bérelni, de vannak oly városok is, ahol a vágódíjba számítják be a normális — három napnál nem tovább tartó — hűtésdíjat. Lipcsében pl. egy horog egy napra 25 pfennigbe kerül, Stolpban egy 6 horgas akasztó 24 órára 50 pfennig a közös hűtőben. Hűtőrekeszekért m²-ként egész évre Németországban 20—50 márkát fizetnek. Frankfurtban 32 márkát, Lpcsében 25 márkát, Freiburgban 40 márkát. A hűtőhasználatért Brémában marha után 1 márkával, aprómarha után 25 pfenniggel emelték a díjakat. Mind a három típusra van tehát példa.

Nálunk is ily szempontokból lehet és kell majd a kérdést rendezni s ennél a munkánál is jelentékeny föladat vár majd az ipartestület vezetőségére, hogy tagjai érdekeit megóvja s a mesterséges hűtőt a főváros részéről jövedelmi forrásul kihasználni ne engedje.

A budapesti marha-közvágóhíd mesterséges hűtőit egyébként a vágókamrákkal szemben elhúzódó 3 istállófülke-csoport helyébe fogják építeni, a mai jég-hűtőket pedig kibontják és husszállító folyosókká alakítják át. Ezen elrendezés folytán a vágókamrákból a futómacskákra a husszállító folyosókra lehet a feldolgozott marhák husát kilökni, úgy, hogy így a vágókamrákban is több lesz a hely, mert a marhákra aggatott husok nem lesznek útban. Ez a beosztás

együttal lehetővé teszi azt is, hogy a budai vágóhíd oldalán, a csarnok mellett, 5 vágókamrát aprómarhavágásra hasítsanak ki. A hűtőkké átalakítandó istállókat a mai borjuvárcsarnok helyére kerülő marhaistállóval fogják pótolni.

A mesterséges hűtőkbe a már kihűlt husokat a husszállító folyosókon keresztül futómacskákkal függő pályán szállítják az előhűtőkbe s onnan a tulajdonképpeni hűtőkbe. A hűtőkön 18 ki- és bejáró lesz s a rakodást egyszerre ennyi helyen lehet majd végezni.

A terv így elméletben mindenesetre tetszetős. Csak még az lesz megvitandó, hogy 30 vágókamara, ahol három turnusban 10 drb.-kint 900 drb. marhát lehet egy nap levágni, tényleg képes lesz-e ily teljesítményre. Ugyancsak megvitandó lesz továbbá az, hogy a vágódíj fölemelése ellenében legalább három napra a mesterséges hűtő közös területére akasztandó husok érintetlensége miként lesz biztosítandó, hogy 18 kapunál hogyan lesz ellenőrizhető az elszállítás, hogy a közös hűtőterületre beakasztott, de ott 3 napnál tovább tartott husokért mikor és milyen díj lesz fizetendő. Ezek mind fontos és nagy horderejű kérdések, amelyekkel már előre tisztában kell lenni, nehogy később pótolhatatlan, vagy éppen veszedelmes hibák származzanak belőle.

Komáromi Sándor.